

Ess de două ori in septimana: Joi-a si Dominec'a: éra candu va pretinde importantia materieloru, va esi de trei séu de patru ori in septimana.

Pretiu de prenumeratiune.

pentru Austria:
pe anu intregu 8 fl. v. s.
. diumetate de anu 4 fl. v. s.
. patrariu 2 fl. v. s.
pentru Romania si strainatate:
pe anu intregu 12 fl. v. s.
. diumetate de anu 6 fl. v. s.

ALBINA

Prenumeratiuni se facu la toti dd. corespondenti ai nostri, si de-adreptulu la Redactiune Stationsgasse Nr. 1, unde sunt a se adresa si corespondentiele, ce privescu Redactiunea, administratiunea séu speditura; câte vor fi nefrancate, nu se vor primi, éra cele anonime nu se vor publica.

—*—

Pentru anuécie si alte comunicatiuni de interesu privat — se raspunde câte 7. cr. de linia; repetirile se facu cu pretiu scadiutu. Pretiuu timbrului câte 30 cr. pentru una data se antecipa.

Invitare de prenumeratiune

la „ALBINA“

pre ultimulu patrariu alu anulului curinte, adeca de la 1. optovre pana la 31 dec. 1871, cu pretiuu si in conditiunile de pan' acuma si cari se vedu in fruntea fôiei. —

NB! Tramitera baniloru de prenumeratiune se pôte face prin avise postali, séu prin epistole francate.

In nrulu precedenté, la acestu locu, cu ocaziunea invitarei de prenumeratiune, ni permiseramu unu mai lungu discursu cu onorabilulu Publicu romanu, pentru de a-i atrage in gradu mai mare atentiunea la lupt'a nôstra natiunale si de a-i desteptá o mai mare interesare de diaristic'a nôstra ce dá spresiune si directiune acestei lupte.

Multe mai avemu se dicemu in acésta privintia, si — ni vomu continuá discursulu. Asta data in sa sé ni fia iertatu a atrage atentiunea onorabilului nostru Publicu a supr'a

Institutulu de creditu si de economi

„ALBINA.“

Suntemu aprópe la 10 oct. pana la care terminu este deschisa subscriptiunea pentru actiunile acestui institutu, si — dupa informatiunile ce avemu, lipsece multa inca, ca cele 3000 de actiuni, sé fia tóte acoperite.

Sunt orasia si tienuturi, cari au facutu — peste asteptare multu in acésta privintia si au doveditu cá — pricipu marea importantia, economica si natiunale, publica si privata a acestui Institutu; sunt éra multe cari au facutu — peste asteptare putieniu; cele mai multe in sa — n'au facutu nimic'a!

Pana sé publicámu nime, venimu a ni sprimá profund'a parerea de reu, cá — intieligintii nostri n'au cuprinsu pretodindeniá cu asemenea zelu si agerime, marele interesu si marea urgentia ce avemu, ca acestu salutaru Institutu, cátu mai curendu sé intre in vietia.

Recomendámu deci de nou, cu totu deadinsulu, tuturoru natiunalistiloru nostri, subscrierea de actiuni ale „Albinei“; specialu recomandámu totu zelulu, tóta stradiuntia si intetirea, dloru agenti ai Institutului.

Redactiunea.

Pesta, in 30 sept. n. 1871.

Am mai amintitu si alta data, cá tribunalulu martiale de Versalia, a condamnatu pe famosulu Rochefort, pentru scrierea si publicarea de articli contra guvernului din Versalia si mai vertosu contra lui Thiers, la inchisóre pe vietia; éra pe junele colonelu Rossel, celu mai cultu si dibaciu dintre ofitarii trecutii la „Comuna“, la condamnatu la mórte.

Diaristic'a straina, mai a nime cea din Londra, nu se pôte impacá cu acésta asprime. „Times“ observa pré nimeritu, cá Rochefort pentru atacuri multu mai aspre contra imperatului Napoleon, prin tribunalele acestuia a fostu condamnatu numai la siesse luni!

Pentru Rochefort o multime de celebritati, politice si literarie, intre cari si Victor Hugo, s'au intrepusu cerendu-i agratiune; ér pentru Rossel, din Metz 200 cele mai distinsé dame au subscriu o suplica de gratia, si in Parisu totu damele, cu mife aduna asemenea subscriptiuni.

Noi dicemu: si cea mai frumoáa flóra

omenimei pôte sé retacésca, pentru cá — „homnes sumus“; dar cine din caus'a unei retaciri o nimicesce, nu scapa de blastemulu d'a fi nimicitu flóra omenimei! —

Astadi in Francia sunt la ordinea dilei si decurgu in linise alegerile municipale, séu cum se numescu acolo, ale consiliilor generalu, prin departamente si prin orasie. Este cea mai buna sperantia, cá elementulu republicanu va invinge pretotindeni; cáci agitatiunile si intrigele si incercárele de ceruptiune ale monarchistiloru a facutu, de republicanii in tóta tíer'a, si mai vertosu prin orasia, s'au intruniti si organizatu cátu de bine. Prin tristeles esperiintie ale trecutulu dóra se vor fi intieleptu si moralisatu si si o data. —

Ce mai avemu de insemnatu pe sourtu din Francia — este, cá dejá face ga'ta si a patr'a diumetate de miliardu de desdaunare pentru resbelu, si prin solvirea ei, inca siesse departamente au se fia desiertate de ostirile nemtiesci. Astfelu Francia curendu are se scape de totu de urgisitiu óspeti!

Cu atát'a incheiemu pentru asta data revista esterióre. —

Promiseramu in nrulu de dominec'a, trecuta, cá vom se vorbimu mai pe largu de — dog'a la care a ajunsu Austria nôstra prin politic'a sa retacita. —

„Birzevyja Viedomosti“ din Petropole, scrise mai acéstea de unadi: „Austria este unu imperiu slabu casi o casa de cárti; la prim'a suflare ea se imburla. Curendu costiunea despre essistintia Austriei are se se puna la ordinea dilei. Guvernulu Austriei va incercá tóte, inca dóra o data si absolutismulu, pentru a se intári; dar nu-i va folosi. Bismark astadi mai multu ca ori candu alta data — este indreptatitu a studiá „cestiunea Austriei.“ —

Dar acésta este o vóce straina, ca o suta altele asemenea. Am ajunsu in sa, — nu mai scimu, ce se dicemu, fericirea séu nefericirea? — d'a vedé pre insai austriacii per eminentiam discutandu necesitatea si ratiunabilitatea de essistintia a Imperiului nostru — nu numai, ci chiar tragend'o la indoiala! —

„Er — Austria se afla intr'o grea crisa. Er partiele politice, un'a contra altei'a stau pline de patima si amaratiune; ér — dreptulu publicu alu tíerei a suferitu o grea sguduire; ér ni amenintia unu conflictu neocomplanabilu; ér — cei mai buni amici ai imperiului, privescu fora nici o consolatiune spre viitoriulu lui; ér ne cuprinde intunerecu si desperatiune! — astfelu si incepu revista sa politica, acum câte va dile, „N. Fr. Presse“ din Viena, si ea adause a constatá, cá sub sóre nu se mai afla unu alu duoilea statu, de atát'a confusiune, ca Austria; si dejá acelu organu alu nemtiloru austriaci, fideli imperiului si constitutiunei, pronuncia cá: a trecut timprile candu se credea cá „deca Austria n'ar essiste, ea artrebuí inventata!“ —

Radecina reulu „N. Fr. Pr.“ o afla in nesinceritatea constitutiunismulu. Tóte promisiunile si concessiunile s'au doveditu nesincere si neserióse, de la Diplom'a din optovre 1860, pan' la recunoscerea dreptulu de statu alu Boemiei, 1871. —

Éca deci o data, chiar de contrariu nostri de mórte, apretuita si recunoscuta — moral'a opostiunei nôstre, cu totu temeiulu, cu tóte argumintele ei. —

Noi cei d'antei am fostu, cari din capulu locului am strigatu si am aretatu cá — dupa falsitatea, ce Austria facia de noi romanii a urmatu, de candu cu Basta, si cu d'area Banatului pe man'a aristocratiei magiare, si apoi de candu cu — nefericitulu Horia, si cu tractarea comitetulu de pacificatiune din Sibiu, si cu Jancu si Assente, si cu cele două regimente de granitia ale nôstre, de la 1848 si pana la 1850 si 51;

si de candu cu Diplom'a din octovre, si cu diet'a ung. din 1861, si cea transilvana din 1863, 64 si 65; si in fine de candu cu dualismulu, ucidiatoriu de natiunalitati si de progresu, — noi am strigatu si am aretatu cá ea, Austria, in pacate s'a nascutu, din pacate se nutrecesc si prin acelesi pacate va trebui se péra.

Éca cum, totu acea Austria, carea a lucratu la uciderea tuturoru popóraloru prin ajutorulu nemtiloru, carea de vr'o cinci ani lucrata slabirea nemtiloru prin aristocrat'a magiara: astadi merge unu pasu mai departe, si — mane are se mérga — prin reactiune, inca mai departe, si — déca va mai trai, are — cum dice muscalulu suscitatu, se mai revina o data la absolutismu, carele abia pôte sé degrade mai multu omenimea, de cátu constitutiunismulu falsu!

Firesce cá cu atare conduita si morala, Austria n'o s'o póta duce mai departe, de cátu pana ce-si va fi mancatu omen'a in tóte partile; si firesce cá prin astfelu de grele pacate ale sale cadutu, n'o se fia deplansa de nime!

Receptulu, ce — de incheiere „N. Fr. Pr.“ dá Austriei, ca unica medicina, subscriemu si noi cu ambele mane: „O vóia luminata, o resolutiune firma, dreptatea principialoru, probitatea tendintieloru, si — sinceritate. For' aceste vertuti nu este salvare!“ — Dar totu de o data noi observámu, cá — dupa unu trecut ca alu ei, si dupa ingagiamentele ca ale ei, cu — cei rai aprigi inamici ai adevérului si dreptatii, n'o mai credemu capabila de acéste vertuti. —

Dintr'unu articlu lungu, ce „P. Ll.“ publicá ieri spre aperarea si sustinerea contelui Beust, trebuie sé pricepemu cá acésta este amenintiatu seriosu in pusetiunea sa. Argumintele organulu dlui c. Andrassy sunt, cá — dupa votulu Delegatiunei comune si dupa cele combinate la Gastein si Salzburg si aprobate de Domnitori, dnulu c. Beust se bucura de cea mai deplina incredere a parlamentulu si a monarchului; sguduirea si periclitarea pusetiunei lui deci, dupa regulele parlamentulu, sunt abnormitati, ne-admissibili!

Dar „P. Ll.“ uita cum a aplaudatu elu, candu prin pressiunea si a patroniloru sei, in Romania a trebuit sé cada Ministeriale Brateanu, Cogalniceanu, Jonu Ghica, macar cá se bucurau de maiortiate in Camera si in credere in tíera? Séu crede — si aci, cá numai austro-magiariiloru lie iertatu a influentiá, adeca a face pressiune a supr'a altoru state si Domnitori?!

Lui „P. Napló“ de astadi i se depesiedie ca unu lucru de mare insemnatate din Viena, cumca dlui c. Andrassy, sosindu ieri in Viena, indata a avutu o lunga audiintia la Imperatulu, si indata dupa elu Beust a fostu chematu la curte. De aci se vede atát'a, cá crisea in Viena ér a devenitu acuta. Firesce, cáci astadi este sé se începa desbaterea a supr'a adresei in diet'a din Praga; adresa, combinata intre corifeii cehiloru si Hohenwart, indata ce s'ar primi, trebuie sé împediesca aerulu in Viena si a nime sé-lu curetie de misamele dualismulu, creatu si sustienutu de Beust-Andrassy.

Inca septemana acésta intunereculu si dubietatile trebuie sé diapara. Monarchulu — ori va croi alta politica interna, ori ruptur'a cu maiortiatea popóraloru va fi dechiarata de — nevindecabila! —

Paralelu cu crisea politica, monarchia nôstra suferé si d'o infricosata crisa financiaria. Nu sunt bani; comerciulu si industri'a stau balta, pentru lips'a de bani.

Vomu spune si caus'a in câteva putiene cuvinte, — nu dupa splicatiunile lungi si incalcite ale altoru foi, ci dupa cum o pricepemu noi.

Speculatiunea, comerciulu, industri'a nó-

stra, traiescu mai multu din mana 'n gura, adeca din creditu, si inca creditu scurtu. Candu medilócele de bani se punu la noi in rapede cerculatiune, ele ajungu iute pretotindeni; mai tóta lumea are bani. Dar candu lipsesce poterea séu elementulu, d'a pune róta in miscare, de o data cerculatiunea baniloru se slafesce, si — lips'a este generale, crisea este gat'a!

Recólt'a de totu rea de estu timpu, de dupa care millionele de producenti n'au se vinda grane si sé ié bani si sé cumpere produse de ale industriei, si astfelu sé puna in cerculatiune dieci si dieci de millione, — acésta d'o parte; d'alta parte, nemultiunirea comun'a cu politic'a domnitoriá, sporita prin recólt'a rea, — incertitudinea si necrederea in viitori, impedeca pre cei cu bani, a-i duce la piati'a de efepte si a-i bagá intro speculatiune, forte dubia; astfelu causandu-se stagnatiune si mare lipsa de bani chiar si la bursa, in piati'a de bani: crisea devine generala!

Vócea publica, la bursa si prin diaristica, reclama facia de acésta crise — remediulu ce anu in asemenea, desi nu atátu de sentite impregiurari a fosolitu, adecasuspinderea actei, statutulu Burseiei natiunale din Viena si autorizarea acestia, ca se emita indata, peste marginele prescrite de lege, inca vr'o 30—40 millione de bancnote, si se le pre des comerciulu si industriei cu conditiuni usióre; astfelu sé li taca acestora mai putieniu sentita crisea, séu lips'a de bani.

Momentanu acestu medilocu ajuta pururiá nu in sa definitivu, déca nu se delatura si cele lalte cause grave. —

Emanciparea nôstra economica-finantiaria.

III.

Nime se nu créda, cá prin singura cultivarea sciintieloru in sine — de a dreptulu, se emancipa si-si asecura essistintia, viitoriulu unu poporu.

Sciintiele sunt ca luminarele; cu cátu mai multe vei cultivá séu aprinde, cu atátu lumin'a va fi mai mare, cu atátu adevérulu, realitatea se va vedé si cunóscé mai bine.

Acésta este importantia scóleloru pentru sciintie. Si scólele pentru sciintie, dejá câte avemu, ni-au facutu nitica lumina; dejá începemu a vedé si a cunóscé adevérulu si realitatea, a cunóscé specialu: tristulu adevérulu si trist'a realitate, ce aretaramu si constatáramu mai susu.

Si dejá cu totii strigámu in choru: „Inca lumina! inca multa lumina!“

Adeca: scóle, scóle, scóle! Nu pentru scóle, ci pentru lumina! Nu pentru lumina ca scopu, ci pentru ca cunoscendu se vremu, vrendu — se facemu, facandu — sé fia!

Si éca-ne erasi acolo, de unde am manecatu! Firulu Ariadnei, lumin'a ce am aprinsu, ne-a condusu bine. Se mergemu astfelu totu mai departe. —

Sciintia in sine, precum nu este scopu, nu este nici avere, avere fisica séu materiale: ea este numai o calificatiune spirituale, este calificatiunea d'a aduná si a pastrá averea, séu cum am dice: „capacitatea de avere.“

Ei, dar sciintia nu pôte nici se essista nici sé se desvólte fora materia, fora avere chiar. Precum arborele si veri ce plante nu pôte sé se desvólte si se aduca frupte, fora de a-si infundá radecinele in pamentu si a suge nutrementu si potere din apa si din aeru, astfelu sciintiele au trebuintia de subiepte si de scóle, subiepte si scólele de bani séu avere, — fiindu banii representii averei.

Aci este reportulu de intima reciprocitate intre sciintia séu cultura si intre

averea, a nume *averea disponibilă* a unui popor sau a unei națiuni. De aci vor pricepe toti cei-ce au inima si minte romana curata si nestricata: *ce temei, ce indreptare si importantia are pentru natiunea intraga — pretensiunea romanilor din tierile supuse strainilor politicesce, de ajutoriu si spriginire materiale din partea Romaniei libere — pentru cultur'a loru nationale, nespriginita, ba chiar impededata de straini!*

Si aci se 'ntielegem bine, ca, in procesulu de civilizatiune, nici chiar individiu sau persoanele particulare nu potu se se desvolve spiritualmente si se se conserve materialmente, fora de a avere ore-si-care; cu atatu mai putienu poporale, potu se devina culte fora destula *avere disponibilă*, prin care se midilocesce cultur'a; — intocmai pre cum d'alta parte, fora de cultura si sciintia, poporale mai putienu de catu individiu potu se-si cascige avere, ba nici macar se conserve pe cea putiena cata ar ave-o din trecut. Acest'a provine din deja amintutulu nescu de reciprocitate intre sciintia sau cultura si avere; er caus'a de diferentia intre individi, parteculari, si intre popora — este, caci partecularii au natura si destinatiune privata, si mai multu marginita, er poporale sunt de natura publica si asi dicendu *nemarginita*; partecularii se potu subtrage de la concurentia cu altii, poporale — nu; partecularii in tota d'a si potu schimbă locutiua si patri'a, usioru fiindu a gasi atatu locu golu pretotindeniă, de catu au ei trebuintia: popora intregi in sa astadi — nu mai potu emigra fora se-si periclite in celu mai mare gradu essistintia, individualitatea, ca atari.

Specialu trebuie se recunoscem si se intonamu acest'a despre poporul romanu din Orientele Europei. Elu nu are, de catu se se desvolve, intarésca si conserve — in loculu, pe pamentulu, unde se afla, au se — *péra*. Tertium non datur.

Si fiindu ca se péra nu voiesce, si chiar natur'a i se opune; si fiindu ca a emigra, a-si parasí pamentulu, patri'a strabuna, a o schimbă cu alt'a in conditiuni mai favorabile — este mai multu de catu neposibilu, este absurdu: deci — nu-i remane, de catu: a se cultivá si desvoldá din tóte poterile, aci unde se afla, si a lucrá si conclurá din tóte poterile — nu numai pentru d'a conservá pamentulu si averea ce posiede, ci si pentru d'a o *sporí*, scotiendu mai vertosu din man'a strainiloru totu catu au apucatu a ocupá ei de la noi; — c'unu cuventu: *prin emanciparea economica-finantiara de straini*.

Se ne splicamu.

Averile se aduna — *pastrandu* si *cascigandu*. Ambele moduri vinu sub numirea de *economia*.

Dintr'o economía buna, resulta o *finantia* buna, adeca o *proportiune favorabile* intre venituri si cheltuele, espresse in bani.

Adeca: adoperandu-se romanii, atatu in parteculariu, catu si prin societati seu reuniuni, precum si statulu romanu desclinitu — de o *economia buna*, adeca, d'a pastrá bine ceea-ce au, si d'a cascigá mereu totu mai multu, — astfelu d'a-si creá *finantie catu mai bune*: — in locu de *deficitele permanente*, prin cari totu mereu au scapatatu, vor ave *prisosuri din ce in ce totu mai mari*; apoi pe acestea investindu-le totu intru interesulu spiritualu si materiale alu romanismulu, elementulu romanu in acesta-si proportiune se va desvoldá si intari si sporí materialmente si intelectualmente, si in acesta-si proportiune va *reocupá terenulu*, seu celu putienu va *impedecá progresulu strainiloru*, cari astfelu din tóte partile strimtorati, seu se vor contopi si preface in alu nostru mai potericu elementu, seu — vor emigra pentru d'a-si salvá essistintia *straina*; in totu casulu vor deveni *utili*, in locu d'afi periculosi essistintiei si desvoldatiunei nostre, — utili seu prin amalgamulu naturale, carele pururia este unu cascigu, seu prin provocarea de reactiune si concursu, cari, pentru corpurile organice ce au vietia, pururia sunt *procese de salvare*.

Éta in generalitate si teoria — ca-

lea si modulu de emancipare. Acesta emancipare economica-finantiara, o data bine inceputa si continuata, ea in sine cuprinde cele mai poterice conditiuni de sporire seu inmulture naturale a elementulu nostru.

Sé vorbim acuma in materi'a nostra mai specialu si mai practiculu, se aplicam la realitate — teori'a mai susu desvoldata.

Babesiu.

Societatea academica.

Amintiram in nrulu precedentu de o siedintia memorabile a Academiei nostre literare din Bucuresei; dar suntemu convinsi ca on. nostru Publicu nu póte fi multumitu cu acea simpla amintire — despre o institutiune, de carea elu se interesédia in celu mai mare gradu, pentru ca si-a legatu de fiint'a si essistintia ei multe frumoase sperantie. Noi, deca de multe ori, dupa cea mai curata intentiune a nostra, intru interesulu desvoldatiunei ei mai rapedi si secure, am datu sprosiune nemultumiriloru ce se manifestau facia de ea, — noi cu placere indoitu mai multu suntemu pururia parati a dá sprosiune si progresulu si cuceririloru ce ea face pre campulu activitatei sale. In acestu puntu, nimenea dreptu, nu ne va poté dovedi partiali. Si din aceste consideratiuni noi astadi venim a ne ocupá mai pe largu de activitatea acestui supremu areopagu literariu alu nostru. —

„Romanulu“ de la 14/26 sept. serie: „Academía romana a luatu unu frumosu aventu anulu acest'a in lucrările sale. Mai multe siedintii publice si discursulu de receptiune alu venerabilulu profesore Petru Poenariu, a supr'a nemuritorulu Lazaru, ni spusera, care este calea pe care merge spiritulu romanescu si ideia salvatoriă, de care se conduce acesta frumoasa institutiune. Este demnu de observatu ca tocmai atunci, candu potericii dilei au cautatu mai multu a isbi in Academía rom. tocmai atunci candu unii de deputati acestor'a s'au incercatu a-i derimá si prestigiulu si essistintia, — ca s'a redicatu mai mandra in ochii natiunei. Asi se intempla candu persecutiunea si arbitrariulu intempna inima romanésca, inteligent'a si voint'a.“ —

Er siedintia publica de joi in 9/21 sept. „Telegrafulu“ din Bucuresei o descrie astfelu:

„Venerabilulu d. Petru Poenariu nepotendu rostí tare discursulu sca de receptiune despre George Lazaru, a rogatu pe dlu Masimu a indepliní acesta sarcina.

Publiculu era numerosu, dar totu nu cum trebuia se fia la apothosarea nemuritorulu barbatu, care a venitú aci, a destepá simtmentulu de nationalitate, amortitu prin rusinosulu jugu fanarioticu!

Este greu si chiar imposibilu de a poté descrie nemarginitulu entusiasmu alu ascultatoriloru, candu discipulu vorbia despre profesorele seu, si candu pandurulu lui Tudoru, devenitu acuma membru alu Acedemiei, incarcatu de ani, 'si depunea tributulu seu de recunoscintia pentru cei doi martiri ai romanismulu: George Lazaru si Tudoru Vladimirescu.

Lacrimi de induiosiare curgeau pe fechiele tuturor'a, si umbr'a divinulu Lazaru, pareca ca se coboriso in midiloculu nostru, si cu tunatoriulu seu glasu dicea:

„Óre candu s'ar redicá duhulu din tieren'a acelor'a si ar privi preste stranepotii marelu Cesariu, slavitulu Aurelie si inaltulu Traianu, óre in diu'a de astadi mai cunoșce-i-ar?

Negresitu i-ar cautá in palaturile cele mari imperatesci, si i-ar aflá in vizuinele si bordeiele cele próste si incenusiate; i-ar cautá in scaunulu stepanirei, si i-ar aflá amariti sub jugulu robiei; i-ar cautá proslaviti si luminati, si cum i-ar afla? rupti, goli, amarati si asemenati dobitocoloru, de totu cadiuti in prepasti'a orbirei, bine gatiti spre *slujb'a vrasmasinulu* omenirei, rapitorulu casei parintesci.“

D. G. Sionu a respunsu recipiendariulu. Dsa aréta pre scurtu meritelo Dlu Poenariu, sacrificiele si fortele sale pentru intemeierea si sustinerea școloloru romane, si venindu apoi la G. Lazaru, descrie cu coloru viue cangren'a morale si fisica din timpurile de trista memoria ale fanariotiloru, si aréta cum glasarile Ardealulu si Olteniei chiamara la vietia unu nému amortitu, care se confundase cu ilotii si perduse pana si tesaurulu celu mai scumpu alu unei natiuni — *limb'a*. —

Siedintia se fini pe la 3 óre d. médiadi, in aplausele unanime si in urările de: „sé traiésca memor'a lui George Lazaru!“

Er noi incheiemu strigandu: „sé traiésca noulu membru alu Acedemiei romane, veteranelu literatu, Petru Poenariu!“

„Honvédii“ militiele magiare.

Septemana trecuta a fostu septemana *honvédiloru* — in mai multe privintii. Tota lumea magiara si cea oficiosa s'a ocupatu de — *honvédi*, si caus'a este multu mai importanta si memorabile de catu noi s'o potemu trece cu vederea.

Este sciutu ca armata revolutiunei magiare din anii 1848/9 a fostu compusa de militie nationala, ce se numiau „*honvédi*“, *apertori de patria*. Acesti *honvédi*, adunati mai antaiu din regimentele unguresci ce se desfacusera de armata imperatesca, se recrutau mai apoi din tota tier'a, cu preferentia si mai numerosu din elementulu magiaru, fora in sa ca *honvédi* magiari se se fia doveditu v'odatu in lupta mai bravi, de catu — buna óra romanii, cari sub Demianiciu si alti buni comandanti au desvoldatu unu eroismu ne mai pomenitu!

Destulu ca acesti *honvédi* au fostu, cari sub stindardulu rescolei magiare, au batutu ostirile imperatesci mai pretotindeniă unde le-au intempnatu, pe cari deci radiemandu-se Kossuth si cu ai sei, a procliamatu destronarea dinastei Habsburgice, si astfelu a constrins'o pe acest'a a implorá ajutorulu Muscalulu, carele intrandu cu 245,000 de armati in Ungaria si Transilvania, entropi armata de *honvédi* si puse capetu rescolei.

Dupa *Solferino* si *Sadowa*, Imperatulu Austriei impacandu-se cu domni magiari, ce conspirau atatu in tier'a, catu si in efora, cu toti inamicii tronulu, acestia indatu le luara in stepanirea loru eschisiva tierile si poporale de sub coron'a Ungariei, incepura a se ingrigi de — „*honvédi*“, de gloriósa loru armata nationala, a carei reinfiantare o pretindeau cu unic'a garantia — in *doue* privintie, o data: ca *Imperat'a nu-si va rumpe cuventulu de impacatiune* cu ungurii! si apoi ca, *natiunalitatele nemagiare, cari facu doue din trei partile tieriloru unguresci*, nu se vor smulge de sine din ghiarele magiarismulu.

Tocmai pentru acestu indoitu scopu de si la inceputu, candu dnii magiari, prin diaristicu, prin brosiuri si prin adunari, pretindeau reinviarea armatei loru de „*honvédi*“, argumentulu loru celu patrioticu, logicu si potericu era, ca: „*totu poporulu are dreptu de potere armata nationala, in limb'a si consciint'a sa, cari prin insufletire nationala indiecescu poterile, asecurandu astfelu in unu'a posibilu si-suficiente mesura patri'a si libertatea tuturoru*“, iodatu ce li se incuviintia acestu dreptu, ei si lu croira si regulara astfelu, in catu fecera din corpurile de *honvédi* o armata *inca mai eschisiva magiara*, de catu ce erau buna óra germano regimentele imperatesci de linia si cele de granitia!

Acesta armata — deja numera 120,000 de baionete, si ea estu timpu pentru prim'a óra de la infiantare, fece essamine, deda probe de dibaci'a sa. Prin tóte partile tieriei, de trei-patru septemani in coci, se tinaura essercii in bataliune si brigade; dar — fruntea *honvédiloru* ca la 30 — 40,000, in precumpentia magiari, septemana trecuta fusera contrasi in taber'a de manevre de la Vatiu, unde in cooperatiune cu totu atate trupe regulate de linia, mai vertosu cu artilaria si cu corpurile necesarie tehnice, se prolusera mai multe dile in focu si strapatic sub comand'a supremulu generariu alu loru, a arhiduculu *Josifu*, si secerara de la Monarchu, carele inca nu lipsi a se infacisia in midilocu-li, si asemenea de la domni, de la publicu si diaristica, cea mai mare lauda si gloria, in tocmai ca cum prin bravura loru ar fi trantitu la pamentu Coloanlu nordulu ce amerintia patri'a magiara, seu ar fi facutu se péra tota snflarea nemagiara de Pannonia si Dacia, ce neodihnescu multu pe patrioticulu guvern magiaru! Nau lipsitu nici chiar decoratiunele cele deobligate in resbelele monarchiloru.

Dar se li fia de bine — joculu, laud'a si gloria; nu acest'a este carea ne dóre. Ce — ca pe romani si patrioti adeverati ne dóre pan' la sfasierea inimei — este mai si mai antaiu ca, la acesta ocaziune publicistic'a magiara si magiarona, pana si cea — asiá numita liberule si opositiunale, depuse masc'a de totu si pronuncia susu si energicu, cumea *nu va odihni candu armata honvédiloru nu va fi curata magiara, in spiritu seu insufletire si limba!* (A se vedé „Hon“, „Ellenör“ etc.)

Acesta manifestatiune, este — dupa noi, unu atacu pe *facia* contra *intregitatei si libertatei patriei*; fiindu ca ea cuprude in sine dorint'a si tendint'a d'a eschide, seu d'a ucide si nimici pre poporale nemagiare ale patriei.

Ar fi pecatu a vorbi pe largu a supra acestei cause; ea esta *criminala* si calificata a revolta tóte sentimintele cele mai sacre ale omulu neorbitu de patima si ale poporoloru ce au voia a traí si a se desvoldá, si mai erodu in morala si in Ddiu.

Si ce ni maresce dorerea este, ca — pre candu din mic'a Serbia, in carea inca traiescu ca la 300,000 de romani, cetimtu telegramu si reporturi lungi, cum si acolo, intr'acelasi timpu, *militiele nationali* serbesci, cari inca intreou numerulu de 100,000 si sunt armate catu se póte de bine, prin essercitiale in arme fecera cea mai deplioa mangaiare si placere regimulu si natiunei, din „Romania“ cea de trei ori mai mare si de *patru* ori mai impopulata, nici vorba nu se audo de *militie* nationale, numeroase si bine armate, si de essercitia prin cari se-si dovedesca dibaci'a, se insufe respectu veciniloru, er guvernulu si natiunei curagiu si securitate! —

Si intre astfelu de esperiatiune deprimatorie, cu inima sfasiata intrebamu: a *degeneratu* pe tronulu Romaniei sangele lui Friedrich alu II?!

Si in amaratiunea nostra — retornamu er la Vatiu, in taber'a *honvédiloru*, si — cantamu m'ar numai o urma, o umbra de sperantia si de mangaiare sufletulu nostru. —

Monarchulu, Imperatulu si Domnulu nostru, elu totu nu si-a uitatu doplein de poporale sale, elu totu mai scie si — vine câte o data a recunósce ca — nu numai magiari locuescu de seculi acestu pamentu si sustienu de seculi tronulu si vedea lui. —

A fostu la 26 sept. candu MSA fiindu martore unoru evolutiuni forte isbutite a brigade, *honvédiloru* de Miscolciu, si observandu ca aceea nu este pura magiara, li-a uratu cu voce inalta: „*Bravo*, si éjjen, si dobre!

Arhiducele *Josifu*, supremulu comandante alu *honvédiloru*, a mersu in condescendint'a sa, facia de *honvédi* si de oficierii loru, pana la cea mai comuna cameraderia; si totu si la petrecerile si jocurile ce arangiau ei si la cari partecipa si atletia sa nu uitá nici o data de nationalitatele tieriei; asiá buna óra la o productiune de dantiu, serenitatea sa a poftitu ca se se jóce si *romanesce*, si colonelulu de *honvédi* *Inceády* din Ardelu a trebuitu se jóce „*ardelen'a*.“ —

Am fi foriciti, d'am ave se insiramu — macar d'astea semne, catu de multe, de aducere a minte de noi — in acele corcure; astadi romanii, si nationalitatele nemagiare peste totu, au atatu de putiena trecere! —

Cultur'a, libertatea si fratietatea, patriotismulu, si loialitatea magiara, incepe a se manifesta in aderent'a ei facia si dóre, si bucur'a este mare, este nespusa la domni!

Orasiulu Nitra si comitatulu de acestasi nume, cadu in acea parte a Ungariei, unde olementu slavu seu slovacu, este a casa, si in mare precumpentia. Dar slovacii din orasiu, precum si nobletia loru din comitatu, este forte magiarisata; din acestia se recruta magiarorii cei inversunati, mamolucii per excellentiam ai dloru stepanitori magiari.

Slavii, seu slovacii din partile Nitrei, de unu anu si mai bine, au o societate nationala si confessionalu catolica, publica, si dupa tóte formele autorisata de superioritate, sub numirea de „*Reuniune a santulu Wojtek*“, adeca *Adalbert*, care reprezenta pre unu martiru alu slavismulu.

Acesta Reuniune la 27 sept. nou avea se-si tiona adunarea generalu in orasiulu Nitra, si eppulu catolicu de acolo, cu numelo *Roskóvanyi*, slovacu si elu, pentru acelu scopu i oferise spaciós a sala a rectoriulu din sominariulu seu. Dar cetatenii magiari si magiaroni din Nitra, in di'a premergetoria, parte ei de ei, parte convocat formalmente prin primariulu loru *Mérey*, se adunara si se consultara, cum se impedece prin scandalu si violentia brutala — tinerea adunarei generale a reuniunei *slave*. Caci ei declarasera, ca prin atare adunare slava, li se pangaresce orasiulu!

Catra séra deci, candu ei intiolesera, ca la unu Canonicu slavu se tiene conferintia pentru statorirea solenitatei de urmatória dia, dnii magiari si magiaroni, pornira in processione, cu o banda musicale in frunte, pe stradele ora-

siului si — de unde ajungeau pe la forestele amintitului canonic si a altor cetateni pe cari li sciau slavi buni, faceau cea mai infernala musica de pisici si spargeau cu petri forestele. Atât'a de intruductiune. Ba inca insolentia lor merse pana a încerca se sparga o pörta si se între noptea in cetatiua Nitrei, unde se afla resiedinti'a epului, ca se-lu batjocüré-sca si inspaimente si pe acela; dar — pörta fiindu mai tare de câtu — domni eroi, stepanitori ai tieri si popöraloru, acesti'a pentru acea dia se multumira cu bravurele amintite.

Mane-di, eroii se infacisira cu glötele in biserica catodrale, unde predicä ce mai antaiu se tienti in limb'a magiara, o ascultara, ér apoi pe cea in limb'a slava, o intrerupsora prin insulte. Dup'a ést'a esira si ocupara, inarmati cu focosiuri — sal'a refectoriului, unde in data ce sosira membrii Rouniunei si se deschise adunarea, domni magiari si magiaroni, serira ca fiale selbatice si oprira a se vorbi si ceti reportulu in limb'a Slovaca, cu evuntu ca in tier'a ungrésca, sub Ministeriulu magiaru, nu este iertatu a vorbi decâtu in limb'a magiara. Betii slovaci, ca se încungiere conflictulu si scandalulu, desi in contra statuteloru societatei, vrura se continue a lucrä si in limb'a magiara, macarecä o mare parte din membri n'o pricepea; dar eroii magiari si magiaroni nici cu atât'a nu se multumira, ci — prin scardalu si violentia brutala sparsera adunarea, insultandu si chiar persecutandu si batendu pre multi dintre membri! încätu unii pentru a-si salvä victi'a, trebniira se se refuga prin casele unor cetateni slavi, unde muerile li luara in aperare, aruncandu apa fërta a supr'a urmatoriloru lor!! —

Reportänu acesteä din foile ungrésca, a nume din „Ellenör“ si „Ungr. Lloyd“; nu cumva cine-va se crecä ca spunemu fabula. —

Ofensati pana'n sufletu betii intiehginti si parte mare preoti slavi, dupa ce in dar reclamara asistintia si aperare de la autoritatele politice, (caroru tocmäi pentru ca r'au datu ceruta asistintia, eroii diloi li-au facutu onörea de serenade,) — si dupa-ce nöptea, pre cai ne-amblatö abiä unii scapare din Orasin, ei voiau se rescöle poporulu de prin satele vecine pentru ca prin medilocirea aceluia se scape si döra se resbune pre cei inca detienuti in orasin: inea domni, câtu intielesera de acést'a, iute pusera pe honvédö, armat'a loru nationale, in miscare, si aci se dovedü in fapta si practicü, ca — de ce este buna si trebuintösa acést'a armata, atâtu de multu reclamata si glorificata de domni stepanitori ai nostri. Aci glori'a bravurei prin apelulu la honvédö, li remasa intréga.

Si acestu atacu — necalificabilu, foile domniloru magiari nu sciu destulu se-lu laude si aplaudé! — Si in acést'a Ungaria, cu astfelu de portare a dnileru magari, credu ei, crede Domnitoriulu ca — potu se incapa si se prosperedie — atâtu a popöra emagiare, pacice si inctate de libertate si progresu nationalu?! —

Nöa, candu vedemu d'astea, marturisimu ca ni vino a crede, cumcä dnii magiari, sciundu astadi vr'o suta de mii de arme bune in manile loru, ar dori se provöce cu ori ce pretiu o oca-siune de a si le cercä si d'a face ca se se cutremuro lumea de ele, ä. e. ca o dinöbra Lad. Napoleone la Montana cu Chasesotele sale. — Dar — bage bine de séma eroi nostri, si a nume poporulu magiaru celu nestricatu de inträdeveru ca-si iubese patri'a, bage de séma, ca — nici némtii nu s'au cutremuratu de Chasesoturile fanfaronului celu mare din Parisu, nici nationalitate Ungariei, Croatiei si Transilvaniei nu se voru cutremura de honvédö dñi Andrassy. Si — cu câtu mai multe capete nemagiare vor sparge domni magiari prin atacuri brutale si miserabile ca celu din Nitra, cu atât'a mai multe gäure se vor face in — unitatea Ungariei. Tienoti minte! —

„Pesti Napló“ organulu deokistiloru apuca si elu acést'a miserabile oca-siune, inea mai multu de câtu altele, pentru d'a face d'n ea capitalu contra nationalitatiloru nemagiare si contra barbatiloru si diarsticeiloru loru nationali.

Elu are fruntea d'a pronuncia in publicu, ca in paradisulu constitutiunismului loru töte nationalitatele sunt libere, ca — „in Ungaria domnesce legea, si legea nu cunoöce restringeri nationali,“ si in fine ca magiarii au înduratu respuse injurii de la diarstic'a unor fractiuni nationali, numai si numai ca se fia pace.

Acést'a cutesare örba, merita unu respunsu francu. Afe deci dnii de la „P. Napló“

inca o data de la noi adeverulu: Da, in Ungaria domnesce legea, dar ce felu de lege? *Legea pre care au facut'o ei, pentru ei si in contra nöstra, in contra maioritatiei precumpenitörie a tierci; domnesce legea loru prin manile loru, pentru folosulu loru, dupa placerea loru si — pururi, mai intru töte, contra nöstra; domnesce in practica si realitate astfelu d. e. ca, vr'o 66 de gimnasie de statü si mai totu atâtu scöle reali si preparandie si altfelu de câte töte alte institute superiori de cultura — suat numai magiare, dar platite din pungu comuna, ér pentru noi si pe séma nöstra — nemic'a!* In scurtu ca din folösele publice ale patriei comune, ei, tertialitatea de magiari, tragu pan' la 99 de percente, ér cele duöne tertialitati de nemagiari, din grati'a loru, cam unu bietu percentu!! —

Éca legea ungrésca si libertatea si egalitatea de care se bucura prin ea, si prin sentiulu de dreptate si fratietate alu dloru magiari, de cinci ani nationalitatele de sub stepanirea loru. —

Si — candu noi li apucämu de scurtu, cu ce se scusa, prin ce vinu a se justificä ei?

Cä — „slavii sunt panslavisti si noi daco-romanisti!“ —

Este o formula, o calumnia, inventata de pretestu. —

Dar chiar döca ar fi, ca slavii se tinda la panslavismu, adeca la impreunarea loru cu alti frati ai loru, de aceea si origine si limba si noi romanii se tindemu la daco-romanismu, adeca la impreunarea nöstra intr'unu corpu nationalu cu toti frati de unu sange si de o limba de pe teritoriulu Daciei antice: se fia öre acést'a unu ce nenaturalu, o crima pentru noi — pre candu la magiari, panmagiarismulu, in fapta tradusu, cu fortia sustienutu, trece de cea mai mare virtute si gloria?! —

Au domni magiari credu a avé dreptulu d'a monopolisä si logic'a, si legile naturei?? —

„P. Napló“ mai vorbesce si de îndurare, de tacere facia cu agitatorii nationali.

Indurarea domniloru magiari, pre câtu scimu noi, este in temnit'a de la Vatiu.

Si mai de parte noi scimu ca „P. Napló“, nu o data s'a încercatu se ne atace si denuncia cu töta atrocitate inimei sale, dar ca noi — nu i-am remasu detöri cu respunsulu evuntu. —

In fine scimu, ca interesulu de a nu strigä pre multu a supra-ne, a fostu si este alu domniloru stepanitori; pentru ca adeca lumea se nu cumösea, chiar din foile loru, nemultumirea nöstra, nemultumirea generale a poporulu de sub stepanirea loru. —

Nu mai amble domni nostri a ne amagi pre noi, a amagi lumea cu marafeturile loru; döca pana mai eri am fostu prosti si orbi, apoi dnii'a loru de cinci ani de dile ni-a deschisu ochii, si re-a intieptitu. Li spunemu curatu si limpede, ca — nu ne mai potü avé, de câtu séu de adeverati frati dupa fapte, ér nu dupa frase, — séu de inamici de mörte!

Vorbimu contra domni, nu contra poporulu magiaru, pre carele-lu iubimu si despre care suntemu convinsi, ca unde nu este amagitu, in tocmäi ne iubese si ni vré totu binele.

Locheiamu pronunciaudu-ne curiositatea se vedemu: Töth Vilmos, Ministrulu ung. regiu de interne, a carui rigöre intru sustienerea ordinu multu este laudata de partisanii sei, — ce mesare va laä in privint'a scandalului din Nitra? si ce satisfactiune va dá compatriotiloru slavi, atâtu de infamü atacati si ofensati?! Sperämu ca dlu Ministru nu va asteptä ca se fia interpellatu in dieta in acést'a cauza, si ca scandalulu se-i mérga vestea in lumea intréga. —

„Diavolulu in reverenda pösca!“

Sub acestu titlu ni sosi ca adausu la „Zastava“, nr. 106, si in forma de manifestu, o epistöla lunga, contra Cetatenimea din Aradu, despre „Popa-lupulu“. („Pop-kuriak.)

Co va se dica acést'a? Cine este „Popa-lupulu“, „Diavolulu in vestimentu preotiescu? —

Vomu spune pre scurtu istoria; dar mai antaiu se spunemu, pentru ce cauza o spunemu.

Candu la noi, dintr'o parte cunoscuta, ploiau atacurile si injuriile si insultele a supr'a unora si mai vertosu a supr'a unu barbatu alu nostru, multi ni se adresau — nu numai plini de indignatiune, ci si cu strigatulu, ca — acele atacuri, in form'a si modulu loru, sunt „scandale ne mai pomenite“, aparitiuni ce nu se mai intempla la alte popöra.“

Vremu se aretämü ca — nu este asiä;

cä — pre la alti, între asemeni impregiuräri se intempla inea mai reu!

Dnii, deveniti o data la putere, döca in abuserile loru se credu séu se sentu atacati prin cineva cu seriositate si energia, ei nu crütia chiar nemica, ei punu in lucrare bani, mintiuni, calumnia, amenintari, pana si violentia si sicari contra atacatoriloru.

Si — este unu lucru cunoscutu pretotindeniä si recunoscutu in cercurile mai nalte ca, din câte natiuni si popöra locuescu in Austro-Ungaria, romanii au in sinulu loru cei mai putieni spioni, cei mai putieni „füi degradati“, ce se vöndu contrariloru essistintiei si dezvoltatiunei loru nationale de „unelte örbe“. —

„Denuncianti de professiune“, intréga parteä natiunei romane de sub Austro-Ungaria, nu credemu se aiba in mediloculu seu si din sangele seu nici trei, pre candu la alte némuri pe acestu campu se cäsciga meritele cele mari! —

De aci este, ce spre onörea nöstra natiunale si cu mandria constatämu, ca dnii stepanitori, la töta oca-siunea, totu mereu se vaiera ca — „nu gascemu romani de träba!“ — si ca, cei putieni, cei doui-trei romani, am poté dice, cari de ani dedusera man'a cu ei, nu se mai bucura de încrederea si multumirea loru, si nu se mai sentu bine langa ei!

Intrebati-ii de a rondulu pre toti, ori cum se se chime si ori in cari functiuni inalte se se afe ei, intrebati-ii — pre onörea loru, între patru ochi, si vi vor spune si se vor vaiera, de veti plange de compatimirea loru!

Pre blastematu séu stupidu ar trebui se fia acél'a carele — lungu timpü se se indetulesca cu nemic'a, ba inca — cu punerea si dripirea sub picioru a celui mai sante cause a sale, a causei de essistintia, de onöre si prosperare a sangelui seu!

De acesti'a mam'a romana n'a nascutu. Si d'aceea noi dicemu, ca — ori câtu de slabi suntema din nepricepere, rei inea din inima, suntemu mai putieni de câtu veri care alta natiune. Éca unu essemplu.

Scimu cu totii cine este Dr. Mileticu la natiunea serbésca; scimu, ca — a lui evuntu dä estadi tonulu si directiunea; scimu, ca elu pana mai ieri, de totu sufletulu buru stimatu si ascultatü, de candu stepanirea magiara ila fece martiru, este adoratulu, idolulu, semi-dieulu poporulu serbescu.

Si ce se vedi! Dupa ce ginerariulu Stratimirovicu, celu mai cultu si dibaciu rivalu alu lui Mileticu, prin atacurile sale contra acestuia, la ale curor'a spate opiniunea publica suspicä pre contele Andrassy, si-a perditu töta vödi'a la natiunea serbésca si a devenitu — döra celu mai nepopularu: ca vermii din cadavrele putreditörie se nascura si-si redicara capetele si-si încercara miserabilulu norocu contra lui Mileticu alte fiintie, pan' aci umilite si putienü cunoscute.

Paröla sumutiatoriloru se pareä a fi: „latrati si injurati si calumniati barbatescé, d'a-nöptea, ca ori va folosi ori nu, noi vi platimu bine!“

Pe la 20 aug. a. e. „Alfold“ din Aradu, acestu caläu de amicu alu nationalitatiloru nemagiare; publicä in colönele sale unu Comunicatu, cu srbsemnatura „Teod. Petrovicu, preotu serbescu.“ In acestu comunicatu, numitulu d. preotu, dintr'unu incidinte ce santi'a sa dice ca ar fi intervenitu in 18 aug. la dia Imperatului in biserica serbésca, ataca pre Dr. Mileticu, martirulu din Vatiu, cu cea mai spurcata si infuriata limbä, numindu-lu „spulberatu, betivö“, „lotru si talhariu“, „carele s'a obrtusu natiunei de conductoriu“, „cu lapadaturele de cäti-ou fideli ai sei, si cu resfaciat'a sa foia „Zastava“! —

Cu d'astea la noi, romanii, pre câtu scimu noi, inea nu s'a aflatu nime se spurce diarstic'a; in asemanare cu parintele Tosia Petrovicu, dlu Goldisiu alu nostru este unu — baiétu nevinovatü. —

Dar si urmäriile sunt demne de fapta la fratii serbi. —

Manifestulu de care amintiramü la inceputu, in optu lungi colöne, citöscé parintelui Todoru Petrovicu toti Levitii, i spune ce va gabundu si aventurariu a fostu elu pan' a nu preotise si ca — s'a preotitu pentru de a-si ascunde peatös'a si afurisit'a fintia sub reverenda. Diavolulu impeliatu s'a veritu in vestimentu sacru, pentru ca se amagiésca lumea! Acest'a este: „popa lupulu!“ —

Invetiatur'a este, ca — numai caracterele cele diavolesci, lupii in fele de omu, numai acesti'a sunt capabili d'a face atacuri atâtu de

nerusinate si spurcate — barbatiloru ce in frunte lupta pentru natiune!

In fine, dupa ce s'a anünciatu ca positivu ca dnulu Mileticu dejä a facutu pasii necesari pentru de a dá in judecata pre „pop'a-lupulu“ se face contra cetateni si contra reprezentantii serbi ai comunei bisericesci din Aradu, apelulu si intetitörea provocare, ca — numai de câtu se alunge din midiloculu seu pre preotulu fora de lege, carele, d'ar mai avé unu alu dölea Christosu, si pre acél'a l'ar vinde pentru 30 de arginti; ér pentru una decoratiune*) se vinde pre sine, si pre noi, si pre totu poporulu seu!“

„Acestu preotu,“ dice manifestulu, „trebuie alungatu câtu mai in graba, döca este ca se ni salvämu onörea. La padure cu elu, fratiloru, acolo o loculu lupilor, ér nu între ömeni!“ —

Siria, cottulu Aradului, 18/30 sept.

Multu stimatö dle Redactore! Sciundu câtu de multu Ve interesati de töte cele ce se petrecu in victi'a nöstra publica-natiunale, me grabescu a Vi descrie pre scurtu alegerea de protopopu ce alta-ieri, joi, avü locu la noi, si care este prim'a astfelu de alegere in biserica nöstra dreptu credintösa, de candu ea se afla organisata in sensulu canöneloru. —

Dupa servitiulu divinü cu chiamarea santului spiritulu, celebrate de pré santi'a sa dlu protop. alu T. Varadie, Jos. Belesiu, ca delegatu comissariu alu Consistoriului, — comitetulu sinodulu protopresviteralu indeplini cercarea concurentiloru din punctulu de vedere alu cualificatiunei si — dintre cinci concurenti, patru fusera candidati. Se adunä apoi in data in s. biserica sinodulu electoralu intregu, adeca in nru induoitu de membri si verificandu-si mandatele si alegendu-si notariu, si respingendu dapa desbatere cam agera — exceptiunea ce dlu notariu alu Siriei redicä a supra mandatulu unui dnu preotu, pentru ca nu este parochu ci numü profesore, (!!) se ascultä cetirea plenipotentiei d'ui comissariu consistoriale si rostirea unei excelente cuvëntäri introductöria din partea acestuia, si apoi pasü la actulu de alegere, carele decurse in celu mai bunu ordine, cu urmatoriulu resultatü:

Dlu Joane Cornea, parochu si asess. con. cu cualificatiunea scolaria de juristu absolutu, intruni 51 de voturi;

Dlu Avramu Popovicu, membru alu scaunulu protopopescu, 45; —

Dlu Moise Bocsianu, parochu si asess. cons. 33; in fine.

Dlu George Vasilevicu, protopopulu Beiusiului, 28 de voturi. —

Din parti, mai vertosu d'n etära de traktu si a nume din Aradu, ce lucrä — cu medlöce si mörbi, si material, pentru alti de câtu celu ce cäscigä cele mai multe voturi, dar tocmäi prin acést'a lucrare se stricä mai vertosu celu mai demnu. Si cum nu, pentru Ddieu, candu unu agentu, carele amblä prin töte satele, cum dicea elu, ca tramisu de unu dnu din Consistoriu la alegere se presentä câtu de biatu, spre scandalisarea tuturor! —

De unde-mi si permitu, a sprime in faci'a onoratulu Publicu — dorint'a si asteptarea generale a acestui tractu, ca venerabilulu Consistoriu si Il. Sa dpu eppu diecesanu vor in tari alegerea celu la primulu locu, adeca cu mai multe voturi alesu, intrunindu deasulu si o cualificatiune in töta privint'a superiora.

Este adeca sciutu, ca dupa stat. org. dintre cei-ce intrunescu la atari alegeri cele mai multe voturi, Consistoriulu decide — care se fia protopopu; si multi la noi se temu de influentie, ne-amice tractulu. Unu alegatoriu.

(Nu potemu a nu observä la acést'a oca-siune, ceea ce multi se vedu a nu pricepe: care adeca este motivulu, ca — la alegerea de protopopu, sinodulu nu alege finalmente, ci — asiä dicendu numai candidébia? Este sciutu ca deocändata la noi protopopii sunt cu o cale si prin acelasi actu de alegere — si parochii unei comunitati locale. Deci fiindu ca alegerea se face in precumpenintia prin reprezentantii districtulu, cari asiä-dära potü se döe crescini-loru parochiei si resp. comunitätii concerninti locale, chiar pre unu individü nesuferibilu lorü, s'a lasatu posibilitatea si dreptulu d'a remedii astfelu de alegere prin votulu finale alu Consistoriului. Ven. Consistoriu dupa noi deci, va avé cu deosebire se essamine alegerea si din acestu punctu de vedere. Persöna aleasa are se convina si districtulu, si loculu, si aoi multimea de voturi cade greu in cumpena.

R e d.

*) Pentru meritele sale ca cortesiu la alegerea lui P. Aczel, Ministeriulu ung. i-a midilocutu de la Maiestate o decoratiune! O tempora, o mores! — Red.

Beeth, (in Bihoru,) 15/27 sept. 1871.

Stimate Domnule Redactor! Presentelor siruri, ce cuprind in sine deplorable starea in carea noi invetiatorii facia cu poporul ne aflam si pana in diu'a de adi, ve rogu a li da locu in colonele multu pretiuitului diariu „Albina“, sperandu ca publicarea lor va folosi causei. —

Desi prin lege este atatoritu, ca pentru incaldirea scolii si lipsa invetiatorului, in fiecare anu antiati'a comunala se proveda scol'a, respective pre invetiatoriu, celu putienu cu 6-8 stangeni de lemne, — eu totusi carele, vor fi acusi 4 ani decandu ocupu statiunea invetiatorasca din Beethu, marturisescu pe onore: ca pana in diu'a de adi, in ocolulu scolii nici macar o tiepliga diu acoi stangeni n'am vediatu fora trebuie se vorbescu adaverulu, ca in tempulu de totu gerosu, candu numai potu suferi frigulu cu elevii in scol'a, atunci dintre locuitori se afla cate unulu, carele de voia de nevoia mi aduce cate intr'unu caru cateva putiene cranji de lemne, pline de apa.

Nu potu nega si aceea ca avemu jude comunala vrednicu, pentru ca haru Domnului avemu si inca unulu carele in tota diu'a desu de demineta se afuma cu spiritu, . . . apoi se apuca de causele locuitorilor, dar ca densulu acuma de unu tempu in coii mai vertosu, se se ocupe de afacerile scolii, seu de neajunsurile si suferintile invetiatorului — Domne feresce! —

Ieri scoindu eu, ca adi are se se tiena conferinti'a invetiatorasca din tractulu nostru, la cas'a scolii unde darsa voiu ave si cativa ospeti, avendu deci soc'a mea a se pregati cu cele de lipsa pentru casa, si ne mai avendu altu modru de a-mi procura lemne, fui silitu a solvi 30 de cr. unei tigance ca se-mi aduca in spate cate-va lemne, — apoi cu totu dreptulu nu merita lauda judele Beethului?! Rogu se judece onoratu publicu. Cate si mai cate casuri de acestea soiu eu in Bihorulu nostru, despre cari si pre superioritate nostre scolari le-am rogatu ca se fia cu privire pentru vindecarea causelor impedeatoare invetiamentului; insa toti pasii nostri sunt in daru! Apoi mai dica cineva, ca prin o astfelu de supraveghiare nu se va pota pastra caracterulu confesiunali alu scolilor nostre. —

Multe a-si ave a scrie despre sorcea invetiatorilor, dar ar trebui se devinu forte lungu, si asi'a me marginescu a recomand Venerabilului senatu scol. alu Consistoriului tota atentionea in causele invetiamentului, apoi incheiu cu svatulu: „Ca toti acei parinti, carii voiescu ca fii lor, in lumea acest'a, se porte pe umeri jugulu ce au portatu ierailtenii sub imperatulu Faraonu in Egiptu, — se-i faca numai dascalii!“ —

Paulu Gavrileta,
invetiatoru gr. or.

Luncantu, (cottulu Carasiu,) 3/15 sept.

Deschiderea conferintelor invetiatorescu de confesiunea gr. or. din tractulu Fagetului, s'a celebratu in Fagetu cu cea mai mare solenitate. Domnulu protopresbiteru At. Joanovicu desi cam morbosu, n'a lipsitu a participa in frunte si a ni desfasura cu cuvinte alese si petrunderie momentositate acestoru conferintie. Dsa ni spuse si aplic'a, ca astfelu de conferintie prin concentrarea esperintiei nainta catu mai siguru scopulu celu doritu alu scolilor populare, si facia cu greutatele presintelu aceste sunt destinate a deveni cei mai eficaci fapatori la redicarea culturoi poporului romanu. Pedecela ce s'au observatu pana acuma, se vor devinge cu poteri impreunate si astfelu se va umili si inimiculu genulu omenescu, va dispare intunerecul! —

Dupa dlu protopopu apucandu cuventulu on. dnu comisariu consistorialu alu conferintelor Pav. Gaitovicu, invetiatoriu din Mircovetiu, salut'a pe invetiatorii adunati printr'o cuventare pre nimerita, aretandu-li intr'altelu, cum fie-care invetiatoriu intr'unu restimpu de unu anu pre campulu esperintiei practice oulege multe observatiuni pedagogice cari numai prin astfelu de conveniri si impartasiri reciproce, devinu averea, perfectiunea, folosulu tuturor si apoi prin toti alu natiunei.

Constat'a in fine ca invetiatoriu in generalu avendu atate lupte grele, numai prin diliginti'a necurmata pe terenulu invetiamentului pota satisface misiunei sale.

Trecendu dup'acest'a adunarea la temele sale, se urmara desbaterile a supr'a obiectelor din instructiunile pertractate in anii 1866 si 1867 cari se continuara si in dilele urmatore si se incheiara cu totu rezultatulu doritu.

In fine Dlu comisariu, indemnandu pre invetiatorii la progresu si inaintare barbatasca, in cheia conforintile anului curinte, luandu-si adio de la intregu corpulu invetiatorescu, si asi'a intre stringeri de mana ne despartiram cu dorinti'a d'a ne ved'e la anulu, indiestrati si cu mai multe esperintie. —

I. Iovanescu, docinte.

Marcovetiu, cott Tem. 19 sept. v.

Ilustrii proprietari ai nostri de Varadia, fratini Mil. si At. de Baiciu, in diu'a de ss. apostoli Petru si Pavelu a. c. tramisera bisericei nostre gr. or. rom. de aici unu stegu de metasa dupla, forte pomposu, pentru etern'a amintire a repausatei loru mame, principesei Petra, nascuta Obrenovicu; er la diu'a crucii — 14 sept. ne pomeniram ca aceiasi ilustrii domni mai tramisera stei biserice si o cadelnitia de argintu forte finu lucrata, pentru etern'a aducere a minte a repausatei socie a dnului Mil., domn'a Ecaterina de Baiciu, nasc. Harisiu. — Pentru tote aceste frumoase daruri, credintiosii nostri, la santirea acestora disera: „Ddiu se tramita sufletulu repausateloru la locululu de odihna,“ si „fia-li tieren'a usiora!“ — er dloru binefacatori li urara: Ddiu se li tiena sanetatea intr'ega si vieti'a indelungata!“

Petru Istvanu, docinte,
in numele crestinilor multiamitori.

Varietati.

(Tipicu nou bisericescu.) Unulu dintre preotii protopresbiteratulu Zarandu, carele se numera pre sine intre cei mai luminati si mai calificati preoti din tractu, si ca atare crede, ca nici unu altu care-va preotu dir. apropiare nu soie asi'a bine tipiculu si alte-cele ca DSA, acelu preotu cu inalt'a sa sciintia, a facutu unu tipicu nou bisericescu, dupa carele serbatorea inaltiarei stei cruci a mutat'o din 14 si 26 septembrie in 15 si 27, si pre candu crestinii din comunele vecine serbau acea serbatore, cei din Cr. lucrau cu totii, ba si la preotulu se lucra, acest'a nu era la biserica, ci trei individi bateau la grau in curtea santiei sale. — Eta unde a dusu intipuit'a sa invetiatura pre acelu servitoriu alu altariului! —

(Doue sorori nenorocite.) Mai dilele trecute s'a facutu autoritatii judeciarie din orasiulu Teplitz o aretare anonima, cumca unu locuitoriu de acolo ar tiena de 14 ani inchise pre doue sorori ale sale. Facendu-se investigatiune, intr'adeveru s'au si aflatu intr'o camera laterala doue fiintie in starea cea mai deplorable, un'a chiar nebunita. Personele cari au intratu mai antaiu in acea camera necurata, numai de catu au fostu cuprinse de o scarba nespusa si au inceputu a versa, caici aci li se present'a viu tabloululu starii in carea s'a fostu aflatu Barbara Ubryk. Caus'a maltratarii fiintelor nenorocite din partea tiranului frate — inca nu se scie, dar se vorbesce ca pot'a de a le despoia de avere, l'ar fi condusu la acesta fapta truda.

(Demnu de imitatu.) O telegrama din Madridu, adresata lui „Wanderer,“ ni spune ca ministeriulu din Spania intr'unu consiliu alu seu a decisu reducerea lefeloru oficiariloru mai inalti de statuu, si a nume lefele de 12.500 de franci se vor reduce cu 15, er cele mai mari cu 20 percente. La dorinti'a regelui, lista civila inea se va miciora cu 20 percente.

(Ce a lipsitu la serbarea de la Putna?) — Sub acestu titlu diariulu umoristicu din Iasi „Nastatin Hoge“, publica mai multe reflexiuni a supr'a acelei serbari. Dupa-oe demonstra cu ardorea junetiei, ca nu e pena care se pota depinge cu solori destulu de vii entusiasmulu, emotiunile Romaniloru la acea serbare, revenindu la cestiune, incheia:

„Dar ne-am luat cu vorb'a si din un'a in alt'a am spusu totu, afora de ceea ce ne-am propusu a spune: ce adeca lipsia la serbarea de la Putna. Luati sem'a bine, am disu: ce lipsia la serbare, er nu: ce lipsia la serbare; caici serbarei nu-i lipsia nimicu, entusiasmulu era la culme.

Ceea-ce alipsitu la serbarea de la Putna, ceea ce am fi doritu se nu lipsesca la serbarea de la Putna este acest'a:

Am fi doritu ca acelu ce sta astadi pe

tronulu lui Stefanu, si ce dicemu pe tronulu lui Stefanu? — cu unu picioru numai pe acestu tronu, er cu celalaltu pe alu lui Mihaiu, — am fi doritu dicemu, ca acela se fia fostu si elu in diu'a de 15-16 augustu la momentulu Santului Stefanu.

Elu ar fi invetiatu acolo care este adaverat'a fericioare a unu Domnu.

Elu ar fi aflatu ca fericioare Domnitoriloru nu o facu nici apanagile, nici florile Domnei, nici lingusurile ciociloru si a ciocociciloru: ci amorea poporului, cascigata prin fapte in interesulu acelu poporu.

Elu ar fi vediatu cum nici dupa patru secole unu poporu n'a uitatu recunoscinti'a ce o datoreasca acelu Domnitoriu, care a lucratu numai pentru patria si religiune.

Da, dupa patru secole se serbia inca memor'a lui Stefanu celu Mare.

Cati secolu pu vor uit'a Romanii pe Carolu I.?

A! Concesiunea Stroussberg i asiguredia memor'i'a neuitata pentru unu secolu!!!

Pe Erostratu inea nu l'a uitatu lumea.“
(Telegr.)

Concursu

Se deschide prin acest'a pentru parochia vacanta din Siustra, pana in 30. septembrie a. c. c. v. Emolumintele acestei parochie sunt: 30 jugere de pamentu, 1/2 jugoru intravilanu, de la 200 de case birulu si stol'a indatinata.

Doritorii de a competi la acesta statiune parochiala au pana atunci a-si substerne recursele tractualulu protopresbiteru alu Hassiasului Constantinu Gruiciu, in Belintiu, — adornandu-le in intielasulu §§-loru 13 si 121. din Stat. org.

Siustra, 11 sept. v. 1871.

Comitetulu parochialu.

Cu scirea si invoirea mea:

Constantinu Gruiciu m. p.

1-3

protopresbiteru

Concursu.

Pentru ocuparea postulu invetiatorescu la scol'a confesiunala gr. or. din comuna Danceni, cott. Aradului prot. Boros-Ineului, cu terminulu pana in 10 oct. st. v. carea va fi deodata si di'a alegerei. Emolumintele sunt: in bani 80 fl. v. a. 8 chible de grau, 8 chible de cucurudiu, 1 chibla de pasula, 8 orgii de lemne, 50 portii de fenu, cortelu si ograda.

Doritorii de a ocupa acestu postu, sunt avisati a-si trimite pana la terminulu concursurile prevediute cu testimoniulu despre absolvarea preparandiei si depunerea examenului de calificatiune, si despre absolvarea celu putienu a 3 clase reale, precum si atestatu de moralitate. Doneeni in 5 sept. 1871.

Comitetulu parochialu,
in contielegere cu:

Nicolau Ardelenu,

inspect. cercualu.

2-3

Insciintiare.

Subscrisulu are onore a aduce la cunoscinti'a onorabilulu Publicu, cumca pentru sesiunulu scolasticu ce incepe, se afla la densulu de vendiare, si se pote prin densulu procura totu felulu de carti scolastice si instructive manduceri pentru invetiatorii, carti literarie, colectiunea de legi ale tierii in limba romana magiara si germana; cataloge si protocoale si calindaria pre an. 1872. —

Asemenea se afla la densulu si obligatiuni, cambii, plenipotentie, maculatura scolastice, hartia de scrisu, de epistole, de pergamentu; recuise de scrisu si de desennu, en Gros et en detail; — se afla mai departe albumi pentru totogfii cu musica si fora musica, tablouri pre pandia, in coloru cu olen, forte frumoase, cu cadre aurite, bisericescu si profane, cari se potu plati in 10 rate lunarje. —

Globuri, atlante, mape geografice pentru usu in scol'a si privatu, totu felulu de carti rastroate pentru usulu comercialu economicu si oficialu. —

Nota: La dorinti'a se procura si globuri in limba romana si a nume cu pratiulu de fabrica, deca se vor prenumera de o data 20 de esemplaria.

Se potu capeta si tabelele pentru invetiamentulu intuitivu in limba romana. —

Adolfu Auzpitz, in Lugosiu.

Concursu.

Din partea deputatiunei fondulu scolariu gr. or. conformu decisiunei aduse sub nr. 214/1871, se face cunoscutu, cumca la fundatiunea Ballaiana au devenitu vacante mai multe

stipendie pentru acei tineri, cari studiadia afora de colegiale din Debreczin si Sarospatak si gimnasiulu evanghelicu din Posoniu — la alte gimnasii, apoi la universitatele din Pesta si Viena, seu la teologia in Carlovetiu. Rudeniele fundatoriului au preferinta.

Doritorii d'a dobandi aceste stipendie, au a-si instrui petitiunile precum urmédia:

1. Cu estrasu de botezu, dreptu documentu, ca sunt de relegea gr. or.,

2. Cu documentu despre pusetiunea publica si privata si despre starea de avere a parintiloru, seu altoru consangeni ai loru.

3. Cu testimoniale scolari despre progresulu in studia si despre portarea moralu.

4. In casu de rudenia cu fundatoriulu — cu documintele necesarie despre acest'a.

Terminulu presentarii petitiuniloru se statoreasca pana la finea lui oct. st. n.

Localulu oficialu se afla in strad'a arborului verde (Grinbaumgasse) Nr. 23.

Pesta, 1/13 septembrie 1871. 2-3

Concursu.

Pentru ocuparea postulu de invetiatoriu a a III. clasa normala de confesiunea romana gr. or. din opidulu Halmagiu, prin acesta se escrie concursu pana in 26 septembrie a. c. st. v. candu se va tiena si alegerea. Salariulu anualu pentru acestu postu este 500 fl. v. a. solvindu-se decursive, si 5 orgii de lemne preste totu, din cari va ave a prevede scol'a cu incaldire. Doritorii de a ocupa acestu postu au se documentedie: 1. cumca sunt romani de religiunea gr. or. 2. cumca au absolvatu cu succesu bunu celu putienu 4 clase gimnasiale, si cumca sunt pedagogi seu teologi absoluti. 3. atestatu despre moralitatea avuta in casu candu vor fi fostu pana acuma aplicati in bresicare oficiu. Din siedinti'a Comitetulu parochialu din opidulu Halmagiu tiena in 20. augusta st. v. 1871. 2-3

In contielegere cu
Gratianu Poppu Nicolau Robu
insp. cerc. de scol'e not. Comitetulu

Concursu

Se publica prin acest'a pentru statiunea invetiatorescu din comuna Mineadu, si se define terminu pana la 26 sept. c. v.

Emolumintele sunt:

In bani gat'a 60 fl. v. a. 8 chible de grau mertea; 8 chible de papusioiu (ocurudiu); 4 centenarie de fenu, si 8 orgii de lemne; — cortelu in casa arondata. Doritorii de a ocupa acesta statiune sunt avisati a-si asterna recursele lor, prevediute cu testimoniulu despre absolvarea preparandiei si cu atestatu de moralitate, — pana in 25 l. c. st. v. — seu de dreptulu la Comitetulu parochialu, seu la subscrisulu Inspectoru scolariu. —

Mineadu, 21/9 septembrie 1871.

Comitetulu parochialu.

Cu scirea mea:

Nicolau Pohisiu, m. p.

2-3

Inspectoru scolariu.

Concursu

Pentru ocuparea postulu invetiatorescu de la scol'a confesiunala gr. or. din comuna Zagujeni, protopresbiteratulu Caransebesiului, se escrie concursu cu terminu pana la finea lunei septembrie c. v. Emolumentele anuali sunt 73 fl. 55 cr. v. a. cu salariu; 6 fl. ca spese scripturistice; era 12 fl. 60 cr. ca % de la lasamentulu de 200 fl. a repositulu domnu proprietariu Simeonu de Jakabfy. Mai de parte: 10 meti de grau, 15 meti de encurudiu in bobu, 1 maja de sare, 1 maja de lardu, 15 lb. de lumini, 6 stangeni de lemne, 3 jugere de livada si quartiru liberu cu 1/2 jugeru gradina de legume. Doritorii de a ocupa acestu postu vor ave se-si instrueza petitiunile cu tote atestatele prescrie de Statutululu organicu si se le adreseze Comitetulu parochialu de a dreptulu pana la terminulu prefaptu. —

Zagujeni, in 18 augustu 1871.

Comitetulu parochialu, in contielegere cu

3-3

dlu protopresbiteru alu locululu.

Cursurile la bursa de Viena.

(Dupa insciintierea telegrafica din 4 octobru n. Imprum. de statu convertatu cu 5% 57.50 Imprum. nationalu 67.60; Actiunile de creditu 288.80; — sortiurile din 1860: 110.54 sortiurile din 1864: 133.70; Obligatiunile de sarcinari de pamentu, cele ung. 78.50; banatice 76.50; transilv. 73.75 bucov. 73.75 argintulu 117.50; galbenii 5.53 napoleonii 9.45. —